

თბილისის ადმინისტრაციული ექსპანსიის გავლენა
მთაწმინდის და ვაკის რაიონებს მიერთებულ პერიფერიებში არსებული
ტყის მასივების მართვაზე, სამართლებრივ-ინსტიტუციური ანალიზი

ქეთევან ცუხიშვილი

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებისა და მედიცინის ფაკულტეტზე
ბუნებათსარგებლობის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის
მინიჭების მოთხოვნის შესაბამისად*

ბუნების დაცვის და მეტყვეობის სამაგისტრო პროგრამა

სამეცნიერო ხელმძღვანელები: ილია აკობია, ეკოლოგიის დოქტორი
ვასილ მეტრეველი, ეკოლოგიის დოქტორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, 2026წ.

განაცხადი

როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომელიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

ქეთევან ცუხიშვილი

15.06.2026წ.

სარჩევი

აბსტრაქტი	1
შესავალი	5
1. ლიტერტურის მიმოხილვა	
1.1. საკვლევი არეალის გეოდინამიკური რისკები და ტყის ეკოსისტემების მნიშვნელობა	9
1.2. საკვლევი არეალის ტყის საფარის ფიტოცენოლოგიური მახასიათებლები და ეკოლოგიური ფუნქციები	14
2. კვლევა	
2.1. კვლევის მეთოდოლოგია	20
2.2. მუნიციპალიტეტის მიერ ტყის მასივების მართვის შეფასება	25
2.3. თბილისის მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმების კრიტიკული რეტროსპექტივა და ცვლილებების გავლენა ტყის მართვაზე	33
3. დისკუსია და შეფასება	
3.1. სლოვენის გამოცდილება, როგორც პერიურბანული მწვანე აქტივების მართვის კარგი მოდელი	46
3.2. კვლევის ძირითადი მიგნებების შეჯამება	48
3.3. დისკუსია, კვლევის შედეგების განხილვა არსებული ცოდნისა და საერთაშორისო ვალდებულებების კონტექსტში.....	49
4. დასკვნა	
4.1. ჰიპოთეზების შეფასება	55
4.2. მომავალი კვლევების პერსპექტივა	56
4.3. დასკვნები და რეკომენდაციები	57
მადლიერება	60
ბიბლიოგრაფია	61

აბსტრაქტი

წინამდებარე სამაგისტრო ნაშრომი ეძღვნება თბილისის მზარდი ადმინისტრაციული ექსპანსიის სამართლებრივ-ინსტიტუციურ ანალიზს დედაქალაქის სამხრეთ-დასავლეთ პერიფერიებში (მთაწმინდისა და ვაკის რაიონებში) არსებული ტყის მასივების მართვის მაგალითზე. კვლევის ძირითად იდეას წარმოადგენს იმ დისბალანსის შესწავლა, რომელიც არსებობს ქალაქის აგრესიულ ურბანულ განვითარებასა და საგარეუბნო ბუნებრივი ლანდშაფტების მდგრად შენარჩუნებას შორის. ნაშრომში კრიტიკულად არის შეფასებული 2010 წლის №1070 განკარგულების სამართლებრივი და გარემოსდაცვითი შედეგები, რაც საფუძველად დაედო შემდგომ პერიოდში ტერიტორიების ინტენსიურ კომერციალიზაციასა და ბუნებრივ ლანდშაპზე ანთროპოგენული წნეხის ზრდას.

კვლევის მეთოდოლოგიურ საფუძველს წარმოადგენს ნობელის პრემიის ლაურეატის, ელინორ ოსტრომის „ინსტიტუციური ანალიზისა და განვითარების ჩარჩო“ (IAD Framework), რომლის ჭრილშიც საგარეუბნო ტყეები განხილულია როგორც საერთო გამოყენების რესურსი (CPR). ნაშრომში გამოყენებულია თვისობრივი, აღწერით-შეფასებითი კვლევის დიზაინი, რომელიც ეფუძნება საკანონმდებლო აქტების, სივრცითი დაგეგმარების დოკუმენტების, სატყეო-ტაქსაციური მონაცემებისა და სამოქალაქო მონიტორინგის ანგარიშების კომპლექსურ შინაარსობრივ ანალიზს.

არსებული სამეცნიერო ლიტერატურის შესწავლის შედეგად გამოიკვეთა, რომ საკვლევ არეალში იდენტიფიცირებულია საშიში გეოლოგიური პროცესების 227 აქტიური პუნქტი (მათ შორის 161 მეწყრული სხეული), რაც ხაზს უსვამს პერიფერიული ტყეების კრიტიკულ ნიადაგდაცვით და წყალმარეგულირებელ ფუნქციას. სატყეო-ტაქსაციური მონაცემების ანალიზით დადგინდა მწვანე მასივების მასობრივი ფიტოსანიტარული დეგრადაცია (ხმობის მაღალი ტემპი და მავნებლების გავრცელება), რაც მნიშვნელოვნად ზრდის ხანძარსაშიშროებას.

გამოვლინდა პარადოქსული ტენდენცია: მუნიციპალური გარემოსდაცვითი ბიუჯეტის ზრდის მიუხედავად, დაფინანსება თითქმის სრულად მიემართება

ურბანულ დეკორატიულ გამწვანებასა და ინფრასტრუქტურაზე, ხოლო ბუნებრივი ტყის მასივების აღდგენისა და ბუნებრივი განახლების ხელშეწყობის ღონისძიებები წლების მანძილზე არ ჩატარებულა.

მიღებული შედეგების ინტერპრეტაცია ცხადყოფს, რომ თბილისის საგარეუბნო ტყეების მართვაში არსებობს ღრმა ინსტიტუციური და ფუნქციური წყვეტა. მუნიციპალური პოლიტიკა ორიენტირებულია მოკლევადიან ეკონომიკურ სარგებელზე, რაც უგულებელყოფს საერთაშორისო ვალდებულებებსა და გრძელვადიან ეკოლოგიურ უსაფრთხოებას. ფიტოსანიტარული ექსპერტიზის კერძო სექტორზე დელეგირება და ფუნქციური ზონების ხშირი მანიპულაციური ცვლილებები ქმნის სამართლებრივ. ნაშრომის დასასრულს ჩამოყალიბებულია კონკრეტული რეკომენდაციები მუნიციპალური სატყეო პოლიტიკის ძირეული რეფორმირების, საგარეუბნო ტყეების სამართლებრივი სტატუსის აღდგენისა და ფუნქციური ზონირების გამკაცრების მიმართულებით.

საძიებო სიტყვები: ურბანული ექსპანსია, ტყის მართვა, სამართლებრივ-ინსტიტუციური ანალიზი, ელინორ ოსტრომი (IAD ჩარჩო), გეოდინამიკური რისკები, ფუნქციური ზონირება.

Abstract

This master's thesis provides a legal-institutional analysis of Tbilisi's expanding administrative boundaries, focusing on the management of forest massifs within the city's southwestern peripheries (specifically the Mtatsminda and Vake districts). The core objective of the research is to examine the structural imbalance between aggressive urban development and the sustainable conservation of peri-urban natural landscapes. The study critically evaluates the legal and environmental repercussions of Decree No. 1070 (2014), which laid the groundwork for the intensive commercialization of these territories and amplified anthropogenic pressure on the natural landscape.

The methodological framework of the study is grounded in the Institutional Analysis and Development (IAD) framework, formulated by Nobel laureate Elinor Ostrom, through which peri-urban forests are conceptualized as Common-Pool Resources (CPRs). Employing a qualitative, descriptive-evaluative research design, the thesis relies on a comprehensive content analysis of legislative acts, spatial planning documents, forest inventory data, and civil monitoring reports.

A review of the existing scientific literature and technical data reveals 227 active points of hazardous geological processes-including 161 landslide bodies - within the study area, thereby underscoring the critical soil-protection and water-regulation functions of these peripheral forests. Furthermore, the analysis of forest inventory metrics confirms the widespread phytosanitary degradation of green massifs (characterized by high mortality rates and pest infestations), which significantly exacerbates wildfire risks. Concurrently, a paradoxical trend was identified: despite an increase in the municipal environmental budget, financial allocations are almost exclusively directed toward urban decorative landscaping and infrastructure, whereas natural forest restoration and regeneration initiatives have been neglected for years.

The interpretation of these findings demonstrates a profound institutional and functional fragmentation in the management of Tbilisi's peri-urban forests. Municipal policy is heavily skewed toward short-term economic gains, thereby disregarding international commitments and long-term ecological security. The delegation of phytosanitary expertise to the private sector, coupled with frequent manipulative alterations of functional zones, creates a legal vacuum. In conclusion, this thesis formulates concrete recommendations aimed at a fundamental reform of municipal forestry policy, the reinstatement of the legal protection status of peri-urban forests, and the enforcement of stricter functional zoning regulations.

Keywords: urban expansion, forest management, legal-institutional analysis, Elinor Ostrom (IAD framework), geodynamic risks, functional zoning.